

CEP TELEFONU ÜZERİNDEN GÖNDERİLEN BAYRAM MESAJLARININ DİLSEL ÖZELLİKLERİ

THE LINGUISTIC FEATURES OF FESTIVAL MESSAGES TEXTS OVER CELL PHONES

Ahmet TARCAN¹

Öz

Bu çalışmada cep telefonu aracılığıyla gönderilen bayram mesajları toplumdilbilim açısından değerlendirilmiştir. Gönderilen mesajların dilsel özellikleri (sözcük, sözdizim vb) ve mesaj göndericilerinin sosyo-ekonomik özellikleri arasında bir ilişki olup olmadığı irdelenmiş, SMS aracılığıyla gönderilen mesajların standart dilden farklılıkları sözcük, sözdizim açısından tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmada mesajlarda kullanılan görsel öğelerin, kısaltmaların, açılış ve kapanış ritüellerinin cinsiyete göre dağılımı belirlenmiştir. Toplam 181 bayram mesajı üzerinden yapılan çalışmada normal mesajlar ile cevap olarak gönderilen mesajlar dilbilgisel ve içerdiği ifadeler açısından karşılaştırmaya tabi tutulmuştur. Ayrıca bayram mesajlarındaki kimi ifadelerin sosyal çevre faktörü ve toplulukçu kültür ile olan ilişkileri de yorumlanmıştır. Bayram mesajlarındaki iyi dileklerin odağındaki sosyal çevrenin hangi koşullarda genişlediği üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: sms mesajları, toplumdilbilim, cep telefonu, bayram mesajları

Abstract

In this study, sms messages sent during festivals are evaluated by sociolinguistics viewpoint. The linguistics features (lexical, syntax) of sent messages and socioeconomics situation of senders are compared, and the differences from standard language is analyzed. In the study icons, abbreviations, opening and closing rituals in messages are illustrated in terms of gender of senders. The normal messages and answer messages are compared out of some total 181 festivals messages in view of grammar and some expressions. Besides some expressions in festivals messages are interpreted in terms of social influence and correlation with collectivist culture. The study analyses in what conditions the social environment that in focus of best wishes is growing.

Key Words: sms messages, sociolinguistics, mobil, greetings

¹ Yrd.Doç.Dr.- Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi, tarcan@dicle.edu.tr

1.Giriş

Kısa mesaj (SMS) cep telefonu teknolojisinin sağladığı elektronik/yazılı bir iletişim türüdür. Bu iletişim türü bir yandan araç olarak yazıyı kullanırken kimi özellikleri ile de konuşma diline daha yakın durmaktadır. Kısa mesaj² dili 2000’li yılların başından itibaren batıda sosyologların ve dilbilimcilerin ilgisini çekmiş, farklı yaş ve cinsiyet gruplarında bu dilin kullanımını üzerine birçok araştırma gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmalar çoğunlukla kısa mesaj dilinin niteliklerini ve örüntülerini belirlemeye yönelik çalışmalardan oluşmaktadır. Dilbilim odaklı bu çalışmalar arasında “*Almanca üzerine Döring 2002; İngilizce üzerine Thurlow&Brown, 2003; Cyristal, 2008; Norveççe üzerine Ling, 2005; İsveççe üzerine Hård ve Segerstad 2005*” (Sabreena, Abu Sadat, Subarna 2010: 108) adlı çalışmalar sayılabilir.³ Ling (2005) tarafından yazılan “The socio-linguistics of SMS” başlıklı makale mesaj dilinin özelliklerini toplumdilbilim açısından incelerken, Ong’onda ve arkadaşları kısa mesajlardaki sözdizimsel yapıları çalışmalarında ele almışlardır (Ong’onda,Matu ve Oloo:2011). Adı geçen yazarlar SMS dilinin sözcüksel ve dilbilgisel açıdan standart dilden sapma gösterip göstermediğini sorgulamışlardır .

Bayram, yılbaşı, kandil gibi özel günlerde kısa mesaj aracılığıyla kutlama yapmak sadece Türk toplumuna özgü bir davranış kalıbı olmayıp birçok farklı kültürde bunu gözlemek mümkündür. Nitekim cep telefonu üzerinden kısa mesaj gönderme teknolojisi ilk olarak İngiltere’de bir yılbaşı kutlaması metni ile denendi. 3 aralık 1992’de Birleşik Krallıktaki Vodafone ağı üzerinde gönderilen mesajın metni “Merry Christamas” (Mutlu yıllar) idi (Miranda Veliaj 2012:37). SMS aracılığıyla yılbaşı kutlaması yapmak zaman içerisinde o kadar yaygınlaştı ki mevcut şebekeler bu yükü kaldırmakta zorlandılar. İngiltere’de 25 Aralık 1999’da cep telefonu şebekelerinde yaşanan çökmenin kaynağı operatör üzerinden yapılan sesli görüşmeler değil, yoğun bir şekilde gönderilen Noel kutlama mesajları idi (Verkaik 2000, Grinter&Eldridge 2001:219 içinde).

Kısa mesajlar gündelik konuşma ve özellikle yazılı dil kullanım özelliklerinin dışına taşan, kendine özgü nitelikleri olan bir iletişim biçimi göstermektedir. Bu çalışmanın amacı da, sözü edilen bu iletişim türündeki dilin kullanım özelliklerini Türkçe bayram mesajları çerçevesinde, kısa mesaj örneklerinden yola çıkarak incelemek ve belli örüntülerin olup olmadığını, varsa özelliklerini belirtmektir.

² Çalışmanın bundan sonraki kısmında kısa mesaj için sms kısaltması kullanılacaktır.

³ Caroline Tagg kısa mesaj ile ilgili sosyoloji ve dilbilim alan yazınında 2001-2008 yılları arasında SMS dili ile ilgili yapılmış araştırmaları doktora tez çalışmasında tablo olarak verir (Tagg 2009:12).

Bu bağlamda kısa mesaj dilinin doğal diller üzerindeki etkilerine değinilerek, özelde araştırmanın veritabanında yer alan Türkçe bayram mesajlarının standart dilden sapma gösterip göstermediği ele alınacaktır.

2.Kısa Mesaj Dilinin Doğal Diller Üzerindeki Etkileri

Yukarıda ifade edildiği üzere kısa mesaj dili yazıyı kullanmasına rağmen standart yazılı dilden çeşitli farklılıklar gösterir. Bu farklılıklar kısaltmalar, ikonik semboller (smiley vb.), sözlü dile ait kimi yapılar, rakam ve yazının birlikte kullanılması gibi özelliklerdir.

Çeşitli kaynaklardan edinilen bilgiler kısaltmaların oluşturulmasında kimi kuralların bulunduğunu ancak bütün kısaltmaların uyduğu kesin kurallar bulunmadığını göstermektedir. SMS dilinin doğal dillerdeki bu kısaltma kurallarına uyup uymadığı, mesajlarda kısaltma kullanma ile yaş, cinsiyet vb. arasında bir ilişki olup olmadığı çeşitli çalışmalarda ele alınmıştır. Ling (2005) Norveç'te yaptığı çalışmasında yaş ve kısa mesajlarda kısaltma kullanma oranı arasında ters orantı bulunduğunu tespitini yapar. "13-15 yaş arası kadınların SMS mesajlarında kısaltma kullanma oranı % 20'den fazla" iken "35-44 yaş arası kadınların sadece % 3.5'i kısaltma kullanmaktadır" (Ling 2005:6) Yani yaş artıka kısaltma kullanma oranı düşmektedir.

Keong (Keong 2012:73) SMS dilini melez (hybrid) dil olarak nitelemekte, Ling (2005) ise kısa mesaj dilinin yazılı dil ile sözlü dil özelliklerini bir arada bulunduğu bir çeşit ara dili (trans-linguistic) andırdığını savunmaktadır.

Dilbilgisel ve sözcük yapısıyla farklı bir iletişim dizgesi görüntüsünde olan SMS dilinin doğal dillerin değışimi üzerindeki olası etkileri dilbilim çevrelerinde çeşitli tartışmaları da beraberinde getirmektedir. John Humphyrs (2007) gibi kimi düşünürler SMS dilinin doğal dillerdeki yapıyı kökünden sarstığını, kısaltmaların, noktalama işaretlerinin ve cümle yapılarının doğal dile zarar verdiğini savunur, Humphyrs Daily Mail'deki bir yazısında düşüncesini şu şekilde dile getirmektedir:

"Bu metinleri yazanlar sekiz yüz yıl önce Cengiz Han'ın komşularına yaptıklarını dilimize yapıyorlar. Her şeyi yakıp yıkıyorlar: Noktalama işaretlerimizi yağmalıyorlar, cümle yapılarımıza vahşice saldırıyorlar, sözcük dağarcığımızı tecavüz ediyorlar. Ve birinin bunlara engel olması gerekiyor"
(Humpyrs 2007)

David Crystal gibi kimi dilbilimciler ise SMS dilinin gençlerin dil üzerinde oynamalarına olanak verdiğini ve bu durumda doğal dillerin gelişmesine katkı yaptıklarını düşünmektedirler. Crystal mesajlarda kısaltma kullanan kişilerin bu sözcüklerin standart

dildeki yazılışlarını da bildiklerini ancak iletişimde hız, dili etkili kullanma, ekonomi vb. gibi nedenlerle kısaltmalara başvurduklarına dikkat çekiyor. Kumar (2012) ise kısa mesajlarda sık kullanılan kısaltmaların yeni bir şey olmadığını İngilizce SMS’lerde kullanılan kısaltmaların bir çoğunun 1942 yılında Eric Patridge tarafından yayınlanan kısaltmalar sözlüğünde zaten bulunduğunu aktarmaktadır. (Kumar 2012:275)

Crystal’a göre kısa mesaj yazmak daha çok yazı yazmak, daha çok dili kullanmak anlamına geliyor, daha çok kullanılan dilde bireysel ve toplumsal düzeyde dilin gelişmesini sağlıyor:

“Geçen yıl İngiltere’de yapılan bir deneyde, kısa mesaj yazan ve çok kısaltma kullanan çocuklar, okuma ve kelime hazinesi testinde yüksek başarı elde etti. Aslında kısaltma yapmada uzmanlaştıkça, imla ve yazımda da iyi oldular, kısa mesaj yazımı her ne kadar okuryazarlığın gelişmesi için araç olmaktan uzak görünse de, bu konuda destekleyici işlevi olduğu söylenebilir. Bu ebeveynlerin bebekleriyle yaptıkları anlamsız konuşmalar veya çocuklarına kitap okumalarıyla benzer etkiye sahip: çocuk anlamlı ve anlamsız dile ne kadar maruz kalırsa sözel yeteneği o oranda artıyor” (Argunşah 2009:10 içinde).

Buna karşılık Humphys gibi kimi düşünürler bu görüşlere tepki göstererek kısa mesaj yazma konusunda çok başarılı olan kimi gençlerin sınavlarda aynı başarıyı gösteremediklerini ifade etmektedirler⁴.

Crystal ve Humphys tarafından dile getirilen karşıt düşüncelerden her birinin kendine göre doğru yönleri olabilir, örneğin kısa mesaj Crystal’ın belirttiği gibi gençlerde dil gelişimine belirli açılardan (kısaltma yapma, farklı sözcükler üretme vb.) katkı sağlayabilir, ancak kısa mesaj aracılığıyla kullanılan ve geliştirilen dil her şeyden önce standart dil değildir, okul kitaplarında, edebi eserlerde kullanılan dilden farklıdır. Dolayısıyla sadece kısa mesaj dilini çok iyi öğrenmek ile dile hakim olmak, dili iyi kullanmak farklı iletişim becerilerini ifade etmektedir.

Crystal kısa mesaj dilinin çocukların dil gelişimine katkıda bulunduğunu ifade etmekte, ve kısa mesaj dili kullanılmasının dil gelişiminde *“ebeveynlerin bebekleriyle yaptıkları anlamsız konuşmalar”* ile benzer etkiye sahip olduğunu düşünmektedir. Ancak unutulmaması gereken nokta bebeklerin dil edinimi ile belirli bir yaş grubunun üzerinde, okula giden, okuma yazma bilen çocuklar dil edinimi açısından aynı biyolojik koşullar içerisinde bulunmamaktadır. Anne babaların bebekleriyle yaptıkları konuşmalar kritik

⁴ *“Mary’in bir cep telefonu var, sabah akşam durmadan mesaj yazar, sıra sınavlarına geldiğinde ise yazı yazmayı unutur”* (Humphys 2007)

dönemde (*fr.période critique*) çocuklarda sesbilgisel gelişimin ve daha sonra sözcüksel ve dilbilgisel gelişimin yapı taşlarını oluşturmaktadır. Yukarıda belirtilen bu kritik evre belirli bir başlangıcı ve sonu olan bir yaş aralığı olup dil ediniminin bu dönemde gerçekleşmesi beklenir. Bu kritik evre çeşitli çalışmalarda 5-6 yaş civarı olarak bildirilmiştir.⁵ Bir başka deyişle doğan çocuklar bu yaşlara kadar dilsel bir çevre ile temas içerisinde olmazlarsa dil edinim süreçleri sağlıklı gerçekleşmez. Dolayısıyla çocukların dilsel gelişiminde kısa mesajların katkısını, anne babaların bebekleriyle olan konuşmalarına benzetmek çok anlamlı görünmemektedir.

3.Bayram Mesajları

İletişim teknolojileri bireyler arası iletişimin niteliğini her geçen biraz daha değiştirmekte, toplumsal değişim, metropol yaşamı bireylere daha az yüz yüze iletişim şansı tanımaktadır. Teknolojik ve sosyal değişim bayram kutlamalarının gittikçe daha çok internet ve cep telefonu (özellikle de kısa mesaj) aracılığıyla yapılmasını teşvik etmektedir. Nitekim Türkiye'nin kısa mesajda 2012'nin ikinci çeyreği itibarıyla Avrupa da ilk sırayı (Balta, 2012) almasında kandil ve bayramların katkısı göz ardı edilemez. 2006 yılı Kurban bayramı itibarıyla Turkcell üzerinden gönderilen mesaj sayısı 90 milyon olarak bildirilmiştir. (Boyras 2010:4) Bu rakamla, Türkiye'nin 70 milyon civarında olan nüfusu göz önüne alındığında, bayram kutlamaları için toplumun ciddi bir şekilde kısa mesajları tercih ettiği sonucuna varılabilir.

Boyras'a göre Türkiye'de on yıl gibi kısa bir süre içerisinde bir cep telefonu edebiyatı, başka bir deyişle cep mesajı kültürü oluşmuştur. (Boyras 2010) Bu yüzden bayram mesajlarını genel bir kültürün özel bir alt türü olarak ele almak gerekmektedir.

Ling mesajların sadece % 10'unun açılış veya kapanış ritüeli içerdiğini aktarır. Ling'e göre kadınlar erkeklere oranla daha yüksek oranda selamlaşma ritüellerini kısa mesajlarda kullanmaktadırlar. (Ling 2005: 7) Ling 13-19 yaş grubundaki kadınların daha yüksek oranda selamlaşma ritüellerine (başlama/kapanış) kısa mesajlarında yer verdiklerini ifade eder (Ling 2005:1). Jonathon Green (2003) ise İngilizcedeki "goodbye" ve "hello" gibi açılış ritüellerinin SMS dilinin etkisiyle önümüzdeki 50 yıl içinde artık kullanılmayacağını bunların yerini SMS dilindeki kısaltmalarının alacağını savunmaktadır.⁶

⁵ Kritik evre ile ilgili daha geniş bilgi için bkz. Moreau ve Richelle 1997:43

⁶ Green "Hello"nun yerini alacak ifadeleri şu şekilde sıralar: Hey,G'day, Hola, Howdy, Yo Daha geniş bilgi için bkz. (http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/3125891.stm-5 August, 2003-erişim tarihi25.11.2012)

Türkçede kullanılan bayram mesajlarına bakıldığında bu mesajların diğer SMS türlerinden ayrılarak kendilerine özgü dilbilgisel biçimler gösterdiği dikkat çekmektedir. Genel format olarak bayramı niteleyen bir sıfat (mübarek vb.) ile başlayan ve ana mesaj ve iyi dileklerle tamamlanan bir sıralama gözlenmektedir. Genel olarak bayram mesajlarında açılış ve kapanış ritüelleri kullanılmamaktadır.

Türkçede kısa mesaj aracılığıyla yapılan bayram kutlamalarının dil özellikleri ile ilgili yapılmış herhangi bir çalışma ile karşılaşılmamış, Can (2010) e-posta grup mesajlarında yer alan genel tebrik mesajlarını (bayram, öğretmenler günü, kandil, yeni yıl kutlaması vb) sınıflandırdığı çalışmasında tebrikleri “açık ve örtük” şeklinde iki ana gruba ayırmakta, bayram tebriklerini “örtük tebrikler” başlığı altında ele almaktadır.

Bayram kısa mesajları diğer SMS türleri ile karşılaştırıldığında yazılı dile yakın olduğu ve bu mesajlarda standart dil yapısının korunduğu dikkat çekmektedir. Bayram mesajlarının diğer günlük SMS örneklerinden farklı olarak standart Türkçeye uygun bir yapı göstermesi birçok farklı nedene bağlanabilir. Bunlar:

1-Türk kültüründe bayram tebriklerinin cep telefonu, hatta telefon öncesi dönemde posta aracılığıyla, yazılı olarak yapılması bu anlamda bayram kutlamalarının belirli bir kültürel geçmişi olduğunu göstermektedir. Yazı kaynaklı bu kültürel geçmiş günümüzde de standart dile bağlılığın sürmesinde etkili olabilmektedir.

“Oluşturulmasını ve iletilmesini sağlayan vasıta dolayısıyla son derece yeni bir kültürel unsur olduğu düşünülen cep telefonu mesajları, işte bu bakımdan değerlendirildiğinde gerçekte onların da bir geleneğe yaslandığı ortaya çıkmaktadır. Cep telefonu mesajları, aslında eskinin mektubunun ve tebrik kartlarının devamı niteliğindedir. İşlev bakımından mesajların, tam olarak eskinin mektuplarının ve kartlarının yerini aldığı söylenebilir” (Boyraz 2010:7).

Araştırmanın veritabanındaki mesajların standart dile yakın olması cep telefonu aracılığıyla gönderilen mesajların geleneksel bayram kartları işlevinde olduğu bilgisini teyit etmektedir.

2- Diğer SMS türlerinde kullanıcı sadece kendi dil becerilerine dayanarak, yalnız bir kişiye ve çoğunlukla saniyelerle ölçülecek kısa süreler ayırarak, dilbilgisi kurallarına uyma kaygısı taşımadan mesajını yazmaktadır. Standart dilin kurallarının dışına taşan kısa mesaj dili çoğunlukla yakın arkadaş grubu ve bazen de yakın akraba çevresi içinde kullanılmaktadır. Bayram mesajlarında ise sosyal örüntü biraz daha genişleyerek daha uzak, çok fazla samimi olunmayan kişileri de hedeflemektedir. (Bazı durumlarda çok yakın arkadaş ve akraba çevresinin bayramlarının kısa mesajla kutlanması yadırganabilmekte, mümkünse yüz yüze,

koşullar elverişli olmadığında ise doğrudan sesli telefon görüşmesi daha çok tercih edilmektedir.) Dolayısıyla gönderici açısından bayram mesajlarının hedef kitlesini genellikle çok yakın olmayan, resmi ilişkiler içinde olduğu kişiler oluşturmaktadır. Bu durumda yakın çevre tarafından hoş görülebilecek özentisiz, informel dil, bayram mesajının muhatabı olan uzak çevre tarafından yadırganabilmektedir. Bunun bilincinde olan gönderici, kendi dil kapasitesinin ve sınırlarının üzerinde daha özenli bir dil kullanma arayışına girmekte, buna eğitimi ve bazen zamanı elvermediğinde ise birilerinden (internet vb) yardım istemektedir.

Dolayısıyla bayram mesajlarının birinci dereceden yakınlığın bulunmadığı kişilere yönelik olması göndericileri daha standart bir dil kullanmaya zorlamaktadır. Bir başka deyişle sosyal çevrenin niteliği standart dile çok fazla da uyulmayan teknoloji dünyasında etkili olmakta, dil kullanıcılarını göreceli olarak belirli sınırlar içinde tutabilmektedir.

Birçok gönderici için bu mesajlar sadece bir bayram kutlaması değil, duruma göre bir tanıtım, sosyal çevre tarafından dikkate alınma, hatırlanma işlevi görmektedir. Gönderici bayram mesajını standart dilin özelliklerine uygun, estetik yazarak kendi imajını “başkasının“ algısında korumayı hedefleyebilmektedir. Bir başka deyişle sosyal çevre ve sosyal kaygı bayram iletilerinin standart dilden sapma göstermemesinin nedenlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

4.Araştırmanın Amacı Ve Yöntemi

Araştırmanın amacı bayram mesajlarında kullanılan dili yapısal öğeler açısından değerlendirmektir. Bu bağlamda veritabanında yer alan mesajları sözcük, sözdizim ve biçim açısından inceleyerek bu mesajlardaki dilin standart dilden farklı olup olmadıklarını sorgulamaktır. Toplumdilbilimsel değişkeleri (yaş vb.) mesajlar üzerinden tespit etmek oldukça güç olduğundan sadece kesinlik taşıyan değişkeler (cinsiyet, unvan vb) üzerinden elde edilen bulgular yorumlanmıştır. Araştırmada ayrıca mesaj iletilerinde kullanılan semboller, kısaltmalar, unvan kullanma, selamlaşma biçimleri...vb. kullanımlara odaklanılacaktır.

Araştırmanın veritabanını oluşturan kısa mesajlar 2011 Kurban Bayramı ile 2012 Ramazan Bayramı ve 2012 Kurban Bayramında toplanmıştır. Araştırma ikisi kadın ikisi erkek toplam 4 farklı kullanıcıya (3 öğretim elemanı 1 yüksek lisans öğrencisi) gelen toplam 181 kutlama mesajının incelenmesinden oluşmaktadır.

Mesaj göndericilerinin genel sosyo-ekonomik özelliklerine bakıldığında önemli bir kısmının çeşitli üniversitelerde çalışan öğretim elemanlarından (% 45) oluştuğu, geri

kalanların ise öğretmen, memur vb. orta sınıfa mensup bireylerden oluştuğu görülmektedir. Sayısal olarak 181 mesajın 82'si öğretim elemanları tarafından gönderilmiş geri kalanlar ise öğretmen, memur, öğrenci vb. meslek gruplarından oluşmakta, mesaj göndericilerinin eğitim durumu olarak büyük çoğunlukla üniversite mezunundan oluştuğu tespit edilmiştir. Veritabanının % 45'lik bölümünü oluşturan öğretim elemanlarının unvanlarına göre dağılımları ise şöyle: 15 profesör, 15 doçent, 26 yard.doç, 5 dr, 3 araştırma gör., 11 öğretim görevlisi ve 7 okutman.

Mesaj gönderenlerin yaş tespitinde çeşitli zorluklar yaşanmış (çeşitli nedenlerle yaşını belirtmek istememe vb) olsa bile yaklaşık yaşlar tahmin edilmeye çalışılmıştır. Buna göre yaş aralığı cep telefonları veritabanını oluşturan kullanıcılar tarafından 24-65 yaş arası olarak bildirilmiştir.

Gelen mesajların yaklaşık 27'si 2011 Kurban Bayramına ait, 92'si 2012 Ramazan Bayramına ve 62'si 2012 Kurban Bayramına aittir. Mesajlar öncelikle kadın/erkek cinsiyet temelli bir şekilde analiz edilerek sayısal verilere dönüştürülmüştür. Daha sonra sonuç bölümünde ise üzerinde çalışılan mesajlar muhatabın cinsiyet özelliği dikkate alınarak yorumlanmıştır. Buna göre erkeklerin kendi aralarındaki mesajlaşmaları ile kadınların kendi aralarındaki mesajlaşmaları dil özellikleri açısından karşılaştırılmıştır.

Veritabanındaki mesajların 34'ü kadınların kendi aralarında gerçekleştirmiş oldukları bayramlaşma mesajları, 131'i ise erkeklerin kendi aralarındaki mesajlaşmalarından elde edilmiştir. Yaklaşık 16 civarında bayram mesajı ise kadınlardan erkeklere gönderilmiştir. Ancak temel karşılaştırma kadınların kendi aralarında yapmış oldukları mesajlaşmalar ve erkeklerin kendi aralarında yapmış oldukları mesajlaşmalar üzerinden yapıldığından sözü edilen 16 mesaj ile ilgili herhangi bir yorum yapılmamış, sayısal veriler ve yüzdeler hesaplamalar erkeklere ait 131 ve kadınlara ait 34 mesaj üzerinden yapılmıştır. Kadın göndericilerin gönderdikleri mesajların dilsel özellikleri ile ilgili yorumlar ve sayısal hesaplamalar veritabanında kadınlar tarafından (34 kadınlara/16 erkeklere) gönderilen toplam 50 mesaj üzerinden yapılmıştır. Mesaj içeriğinde yer alan kimi ifadelerin "ailenizin", "sevdiklerinizin" vb. cinsiyete bağlı bir değişiklik gösterip göstermediği irdelenmiştir.

Ayrıca doğrudan gönderilen bayram mesajları ile kullanıcının bayram mesajına yanıt niteliğinde gönderilen mesajlar iki ayrı tablo olarak incelenmiş, cevap olarak gönderilen mesajlarda teşekkür ifadeleri vb. dil özellikleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Veritabanındaki toplam 181 mesajın yaklaşık 15'i cevap olarak gönderilen mesajlardan oluşmuştur.

5.Bulgular

5.1.Sözcüksel değerlendirme

Sözcük düzeyindeki değerlendirmede bayram mesajları başlangıç ve kapanış ifadeleri (hitap ögesi, bayramın özel adı, selamlaşma ritüelleri) bayram adı (“kurban”, “ramazan”) ve kısaltmalar açısından ele alınmıştır.

5.1.2.Selamlaşma Ritüelleri

Mektuplarda ve geleneksel bayram tebriklerinde kimi zaman yer alan selamlaşma ritüelleri (merhaba, nasılsınız, hoşça kal, selam vb.) cep telefonları üzerinden gönderilen mesajlarda çok yaygın olarak kullanılmasa da kimi kullanıcılar yazılı iletişim geleneğindeki bu alışkanlığı devam ettirme eğilimi göstermektedirler.

Araştırmada “selam ve saygılar”, “saygılar”, ”selam ve dua” vb. ifadeler kapanış ritüeli olarak, “merhaba” ise açılış ritüeli olarak değerlendirilmiştir. Buna göre yapılan analizde toplamda 181 bayram mesajının sadece 14’ (% 7.7) ünde kapanış ritüeli geçtiği görülmektedir.

Araştırmamıza temel oluşturan mesajlarda açılış ritüelinin (merhaba, iyi günler, günaydın, vb.) erkeklerde hiç kullanılmadığı dikkat çekmekte, kadınlarda ise sadece bir kez kullanıldığı gözlenmektedir. Dolayısıyla araştırmanın veritabanı bazında, bayram mesajlarında kapanış ritüellerinin açılış ritüellerine oranla çok yüksek oranda kullanıldığı tahmininde bulunulabilir. Toplam 181 bayram mesajından sadece birinde (% 0,5) açılış ritüelinin kullanılıyor olması standart bayram mesajlarının herhangi bir açılış ritüeline ihtiyaç duymadan doğrudan bayram mesajına geçildiği anlamına gelmektedir. Bayram mesajlarındaki ilk sözcükler, başlangıç ifadeleri kendi içinde sözcüksel düzeyde çeşitlilik göstermektedir.

5.1.3.Başlangıç ifadesi: Araştırmanın veritabanında yer alan mesajların başlangıç sözcükleri genellikle aşağıdaki biçimlerden biriyle uyumludur:

a-Mesaj bayramın özel adı ile (Ramazan, Kurban) başlamaktadır. (41 defa)

b-Mesaj bayramın özel adını niteleyen bir kutsama ifadesi (mübarek) ile başlamaktadır. (23)

Gönderilen mesajların toplam 43’ünde “mübarek” nitelemesinin yapıldığı dikkati çekmiştir. Ancak 43 “mübarek” nitelemesinin 23’ü giriş sözcüğü ve bayramın özel adına sıfat niteliğinde mesajın başında yer almakta, geri kalan 20 civarındaki “mübarek” ise mesajın sonunda “mübarek olsun” şeklinde geçmektedir

c-Mesaj bayramın özel adı belirtilmeden genel “bayramınız” sözcüğü ile başlamaktadır (21)

Toplam 181 mesajdan 88’inde kullanıcılar mesajlarına bayramı niteleyen özel adı (Kurban Ramazan) eklerken, 93 mesajda bayram adı belirtilmeyip genel olarak “bayramınızı kutlar...” şeklindeki ifadeler tercih etmiştir. 93 Ramazan bayramı mesajından sadece birinde “Ramazan” sözcüğü yerine “Şeker” ibaresi tercih edilmiştir. 181 mesajın 2’sinde ise gönderici bayramın ismini sehven yanlış yazmıştır. Yani “Kurban” yazacağı yerde yanlışlıkla “Ramazan” yazmıştır.

Bayramların özel isimlerini (Ramazan, Kurban) mesaj girişlerine eklemek genellikle erkek kullanıcıların çoğunlukla tercih ettikleri sözel bir eylem olup, kadınlara ait toplam 50 mesajın 36’sında bayram adı geçmeyip “Bayramınız kutlu olsun”, “mutlu bayramlar” şeklindeki genel ifadeler dikkat çekmektedir. Kadınların mesajlarında bayramın özel adına yer verme oranı % 28 olarak tespit edilirken erkeklerde bu oran % 61 olarak tespit edilmiştir.

d-Kişiye özel hitap (muhterem hocam Ali hocam, sayın..) ile başlamaktadır (5)

e-Bütün bunların dışında, bayram ile doğrudan bir ilgisi olmayan güzel bir deyiş, atasözü vb. ifade ile başlamaktadır. (24)

3-Bayram mesajının hedef ögesi olarak alıcı dışında “ailenizin”, “sevdiklerinizin”, “sevenlerinizin” vb. ifadelerle vurgu yapıldığı dikkat çekmektedir. Toplam 181 mesajın 47’si adı geçen ifadelerle vurgu yapmıştır. Göndericinin iyi dilekleri öncelikle alıcıdan başlayarak, kişinin yakın ve uzak çevresini kapsayacak şekilde genişlemektedir. Mesajlardaki iyi dilekler bazen sadece alıcıyı, bazen de aileyi, toplumu hatta bütün insanlığı kapsayacak şekilde çeşitlilik göstermektedir:

1-sizin bayramınızı

2-Sizin ve ailenizin bayramını

3-sizin, ailenizin, sevdiklerinizin

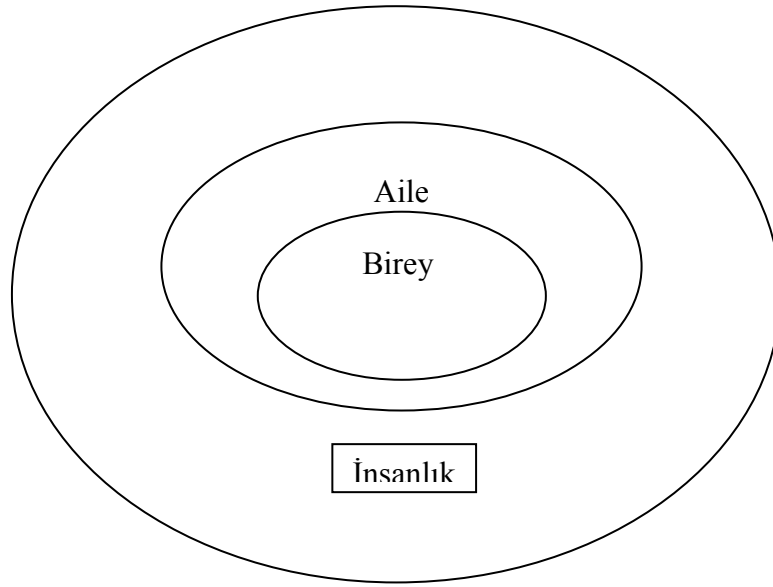
4-sizin, ailenizin, sevdiklerinizin, sevenlerinizin

5-sizin, ailenizin, ve İslam aleminin

6-sizin, ailenizin, İslam aleminin, evleriniz, işleriniz

7-sizin ve bütün insanlığın

Bayram mesajlarındaki iyi dilekler kimi zaman ölüm ötesine uzanabilmektedir. Örnek: “Bayramınızı tebrik eder, Allahaan cümlemiz için huzurlu bir hayat niyaz eder, bilvesile bütün şehitlerimizi ve geçmişlerimizi rahmetle anarım. ”

Şekil 1. (Mesaj ve sosyal çevrenin genişlemesi)

Mesajlarda “aile”, “sevdikleriniz” vb. ifadelerle sosyal çevreyi genişletme çabası cinsiyet açısından karşılaştırıldığında veritabanında kadınlardan gelen toplam 50 mesajın 8’inde mesajın “ailenizin” sözcüğünü içerdiği, 8’inde “sevdikleriniz” ifadesinin yer aldığı, 2’inde ise hem aile hem de sevdikleriniz sözcüklerinin birlikte kullanıldığı görülmüştür. Erkeklerde ise toplam 131 mesajın 11’inde “aile” sözcüğü kullanılmakta, 16’sında “sevdikleriniz” sözcüğü yer almakta, yine 3 mesajda da hem aile hem sevdikleriniz sözcüğü birlikte geçmektedir.

Bayram mesajlarında geçen “aileniz” “sevdikleriniz” ifadeleri bireyci kültür ile toplulukçu kültür arasında geçiş sürecinde bulunan Türk toplumunda hala toplulukçu kültürünün etkin olması şeklinde yorumlanabilir. “Bireyci kültürlerde, bireyler iç gruplarından duygusal olarak kopukturlar, ayrışıklık ve özerklik gereksinimi büyüktür. Onlar için kişisel amaçlar, grup amaçlarından önce gelir” (Kağıtçıbaşı 2006:360). Buna göre “ben”’in “biz”’den daha çok önemsendiği bireyci kültürlerde mesajlardaki sosyal dairenin olabildiğince dar tutulması beklenir.

Erkeklerde “aile” ve sevdikleriniz” kavramının toplam mesajlarda geçme oranı % 22 iken, kadınlarda bu ifadeler mesajlarda yer verme oranı % 36’dır.⁷ Kadınların bayram mesajlarında bu kavramlara (aile, sevdikleriniz vb) daha çok yer vermesi kadınlarda ilişkili

⁷ Kadınlardaki bu oran Ramazan 2012 ve Kurban 2012 itibarıyla % 36 olarak tekrar etmiş, dolayısıyla bütün bayramların ortalamasında da değişiklik olmamıştır. Erkeklerde ise Ramazan 2012’de tespit edilen % 24, % 22’ye düşmüştür.

benlik⁸ yapısının daha baskın olduğu sonucunu doğurur mu? Bu ilişkilendirmenin yapılabilmesi için daha detaylı araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

5.1.4.Kısaltmalar: Doğal dillerde kısaltmaların kullanılması yaygın bir şekilde başvurulan bir yöntemdir. Ancak sözcük ya da sözcük grubunun hangi kurallara göre kısaltılacağı oldukça sık sorulan sorulardan biridir. Dubois vd. ise kısaltmaları sözcük ve dizim kısaltmaları şeklinde iki başlıkta inceler. (Dubois vd. 2007:1) Koç ise kısaltmaları ön ses düşmesi, iç ses düşmesi, son ses düşmesi şeklinde üçe ayırır. (Koç 2010:1340) Fidan kısaltmaları “akronemi (acronmy), alfabetik (alphabetism) ve kesme (clipping)” şeklinde üçe ayırdığını belirtmektedir. “Akronemiler, tek tek baş harfler alınarak üretilirse de kimi kez de, bir hecenin bu oluşuma katıldığı görülür.”(Fidan 2002:30)

Araştırmanın veritabanında yer alan kısaltmalar özel adların kısaltılması, unvanların kısaltılması ya da sözcük ve fiillerin kısaltılması şeklinde sınıflandırılmıştır. Kimi sözcüklerde ise kısaltmadan çok ünlü ya da ünsüz düşmesi söz konusudur.

Tablo 1 Mesajlarda kısaltmalar

	Erkek	Kadın
1	Mübarek Ramazan Bayramınızı tebrik ederim. <u>Hmpaksoy</u> (2)	Cok tskler zelar hocam.sağlıklı nice bayramlar dilerim.selamlar:)
2	Kurban Bayramınızı en içten dileklerle kutlar, size ve sevdiklerinize nice hayırlı bayramlar dilerim. <u>M.Yoldaş</u>	Canım senin ve ailenin bayramını kutluyorum, nice güzel günlere ulaşmak dileğiyle.Optm tatlm bye
3	KURBAN BAYRAMINIZI TEBRİK EDER, İSLAM ALEMİNE HUZUR, EVLERİNİZEVE İŞLERİNİZE BEREKET VE MUTLULUK GETİRMESİNİ C.ALLAHTAN TEMENNİ EDERİM. <u>A.YATKIN</u>	Teşekkürler <u>cnm</u> sanada iyi bayramlar
4	Cami resmi/ Dua denizinde,..... ümidiyle.....) ...Hayırlı Bayramlar. <u>H.Y/Siirt Üniv.</u>	<u>Cnmm</u> teşekkür ederim, sevdiklerinle hayırlı bayramlar dilerim
5	Mübarek kurban bayramınızı en kalbi duygularla kutlar size ve ailenize sağlık ve mutluluk dolu nice güzel bayramlara saygılarımla... <u>M.S.A.B</u> ...parti ilçe başk. <u>Yrd.</u>	<u>Sao!</u> kuzum senin de bayramın mübarek olsun öpüyorum çok

Araştırmamızda kadınların kısaltma kullanma oranı % 14 (50 mesajda 7 kısaltma) erkeklerde ise kısaltma kullanma oranı % 5.3 (131 mesajdan 7 kısaltma) olarak tespit edilmiştir. Kadınlar genellikle isim ve fiilleri kısaltırken, erkekler özel adları ve kurum adlarını, ya da unvanları⁹ kısaltmaktadır.

⁸ Ayrışık benlik, ilişkili benlik için daha ayrıntılı bilgi için bkz. Kağıtçıbaşı 2006

⁹ Öğretim elemanlarından gelen toplam 82 mesajdan sadece 7'sinde unvan kullanıldığı dikkat çekmiştir. Cinsiyete göre değerlendirildiğinde 9 kadın öğretim elemanından (4 profesör, 3 Yrd.Doç. 1.Dr.1 Araştırma görevlisi) hiçbirisinin unvan kullanmadığı tespit edilmiş, 56 erkek öğretim elemanından 6'sının (% 10) ise bayram mesajlarında unvan kullandığı dikkat çekmiştir. Erkek öğretim elemanlarında unvan kullanma oranı unvana göre değerlendirildiğinde en çok Profesörlerin unvan kullandıkları dikkati çekmiştir. Toplam 23 Yardımcı doçentin hiç biri unvan kullanmazken araştırmada yer alan 11

Kadınların kullandıkları kısaltmalarda genellikle sesli harflerin düşürülerek kısaltma yapıldığı gözlenmiştir. “Teşekkürler” (tşkler) sözcüğündeki “e” ve “ü” sesleri düşmüş, ancak çoğul ekindeki sesli varlığını sürdürmüştür. Yine “cnm” ve “öpt” örneklerinde de görüldüğü üzere sesli düşmesi gerçekleşmiş, sessiz düşmesinin tek görüldüğü örnek ise “sağ ol” sözcüğündeki yumuşak ğ ile gerçekleşmiştir.

Kullanıcılar aynı sözcük için farklı kısaltmalar yapmaktadır. Bu durum kısa mesaj dilinde kullanılan kısaltmalar için bir standarttan söz etmeyi güçleştirmektedir. Yukarıdaki tabloya bakıldığında kadınlar (3 ve 4 numaralı mesajlar) aynı sözcük¹⁰ için farklı kısaltmalar kullanmışlardır. Farklı dillerde kısa mesaj dili üzerine yapılan çalışmalar da bu veriyle örtüşmektedir. Örneğin İngilizce “please” sözcüğü yerine farklı kullanıcılar tarafından *pls*, *plse*, *plis*, *plz* şekillerinde farklı kısaltmaların verildiği aktarılmaktadır. (Elvis 2009:38)

Kadınların kullandıkları kısaltmaların neredeyse tümünün cevap olarak gönderilen kişiye özel mesajlarda bulunması dikkat çekmektedir. Normal şartlarda standart bayram mesajlarında hemen hemen hiç kullanılmayan kısaltmaların cevap olarak yazılan bayram mesajlarında daha sık bulunması ne anlama gelmektedir? Bunun muhtemel nedenleri şunlardır:

1-Hazır şablon bir metin karşılık olarak çok uygun görülmemekte, hatırlayan kişiye minnet duygularını ifade eden teşekkür vb ifadelerin bulunduğu, kişiye özel bir mesaj hazırlanması ihtiyacı hissedilmekte, bunun için de fazladan zaman ayırmak gerekmektedir. Cevap veren kullanıcı normal bayram mesajlarında kısaltma kullanmazken kendisine gönderilen mesajlara cevap verirken kısaltma kullanma yoluna gitmektedir.

2- Hatırlanma belirli bir duygusal yakınlık oluşturmakta, dolayısıyla cevap veren resmiyeti (standart dili) bırakıp daha samimi bir dili tercih etmektedir. Nitekim kısaltmaların bulunduğu mesajlara bakıldığında içerisinde samimiyeti, yakınlığı ifade eden ifadelerin yer aldığı görülür: “Teşekkürler **cnm** sanada iyi bayramlar”, “saol kuzum seninde bayramın kutlu olsun” vb.

profesörden 5’i unvan kullanmış, bayram mesajının sonundaki akademik unvanlara (Prof.Dr...) çoğu kez varsa idari görev unvanı (dekan vb.) eklenmiş, hatta kimi durumda Prof. unvanının yanına varsa herhangi bir dernek vb. bir organizasyonun idareciliği unvanı da eklenmiştir. Araştırmada toplam 10 doçent’ten sadece 1’inin unvan kullandığı gözlenmiştir.

¹⁰ 3 ve 4’te kullanılan kısaltmalar her ne kadar aynı sözcüğün kısaltılması sayılsa bile 4 numaralı örnekte peş peşe gelen iki mm harfi sözlü dilde m sesine yapılan vurguya (ezgisel özellik) karşılık kullanılmış olabilir.

5.1.5.Sözdizim Ve Cevap Olarak Gönderilen Mesajlar

Genel olarak bayram mesajların dilbilgisel özellikleri kişilerarası mesajlaşmalarda kullanılan SMS dilinin tam tersine standart dil ile çok benzerlik göstermektedir. Hitap cümleleri, dilek ve temenniler son derece resmi bir üslup içinde verilmekte, noktalama işaretleri ve imla kurallarına uyulmaktadır.

Ancak cevap olarak gönderilmiş mesajlar incelendiğinde bayram mesajlarının kendi içinde bir istisna alt türü olarak değerlendirilebilecek ölçülerde standart/yazılı dilden sapmaların yaşandığı gözlenmektedir. Cümleler genellikle normal mesajlardan daha kısa tutulmakta, daha az sözcükle duygu ve düşünceler ifade edilmektedir. Aşağıdaki tabloda normal bayram mesajları ile cevap olarak yazılmış mesajlar arasındaki fark görülmektedir. Tablonun ilk satırında italik karakter ile yazılmış iki mesajda aynı kişiye aittir. Bir gün arayla aynı kişi tarafından gönderilen 21.Ağustos tarihli mesaj muhtemelen genel ve kullanıcının rehberinde yer alan kişilere yönelik hazırladığı normal bayram mesajı, ikincisi ise göndericiye karşılık vermek üzere göndermiş olduğu cevap türünden bir mesajdır. Mesajda yer alan teşekkür ifadesi, daha önce alıcıdan bir kutlama mesajı almış olabileceğini göstermektedir.

Tablo 2:Cevap olarak gönderilen mesajlar

Normal Bayram Mesajı	Cevap Olarak Gönderilen Bayram Mesajı
<i>Ramazan Bayramınızı en içten dileklerle kutlar, sevdiğinizle nice sağlıklı mutlu ve huzurlu bayramlar geçirmenizi dilerim. Ad soyad (21 Ağustos 2012)</i>	<i>Çok teşekkür ederim. Ben de bayramınızı kutlarım (20 Ağustos 2012)</i>
Ramazan bayramınızı en içten dileklerle tebrik eder, sevdiğinizle nice mutlu bayramlar geçirmenizi dilerim. Ad + Soyadı	Teşekkür eder ben de sizin bayramınızı kutlarım
Ramazan bayramınızı en samimi duygularıyla kutlar, sevdiğinizle beraber nice bayramlara kavuşmanızı Cenab-ı Allah'tan temenni ederim. Prof.Dr.	A. hocam ben de bayramınız kutlarım. Ad
Mubarek kurban bayramınızı tebrik eder, size, ailenize ve tüm İslam alemine hayırlar getirmesini cenabi Allahtan niyaz ederim.	Sana da iyi bayramlar canım. öpüyorum.

Cevap olarak gönderilen mesajlar, normal bayram mesajlarına oranla standart dilden biraz daha uzaklaşmış, samimiyet ve yakınlaşma ifade eden bir dil yapısı görüntüsündedir. Cevap olarak yazılan mesajlarda genellikle teşekkürü ifade eden bir kavram da yer almaktadır. Mesajlarda teşekkür ifadesi olarak “teşekkür ederim, teşekkürlerimle ya da sağ ol” ifadeleri kullanılmıştır. Cevap olarak gönderilen yaklaşık 15 kısa mesajın 3’ünde teşekkür ifadesi “sağ ol” şeklinde geçmekte, 10 mesajdaki teşekkür ifadesi ise “teşekkür ederim, çok teşekkürler, teşekkürlerimle” şeklinde ifade edilmekte, geri kalan 2 mesajda ise göndericiler

herhangi bir teşekkür ifadesine gerek görmeden doğrudan “bende bayramını kutlarım vb” ifadeleri tercih etmişlerdir.

Tek yönlü olarak gönderilen bayram mesajlarında etkileşimden söz etmek oldukça güçtür. Gönderilen mesajların gidip gitmediği, alıcıya ulaşip ulaşmadığı, ulaşırsa okunup okunmadığı vb durumlar belirsizlik oluşturmakta ve bayram mesajlarını gerçek bir iletişim, etkileşim aracı olmaktan çıkarıp, sıradan rutin çoğu kez karşı kullanıcı açısından çok da önemli olmayan, hatta silinmesi bir “yük” oluşturan işlemlere dönüştürmektedir. Oysa bayram mesajına cevap verilmesi mesajın adresine ulaştığını teyit etmekte, mesajın ve göndericinin dikkate alındığını (değerli olduğunu) ifade etmektedir. Cevapsız bırakılan mesajlardan farklı olarak iki yönlü bir iletişim ve etkileşim oluşturmaktadır.

Cevap olarak yazılan mesajlarda bayram mesajlarının genel standardını oluşturan ikinci çoğul şahıs belirteçleri yerine ikinci tekil şahıs belirteçleri kullanılmaktadır. Sizin “bayramınız” ifadesi “senin bayramın” a dönüşmektedir.

Kişiyeye özel, cevap olarak gönderilen mesajlar taraflar arasında mutlak bir samimiyet ve yakınlık anlamına gelebilmektedir. Nitekim cevap olarak yazılmayan mesajların hiçbirinde ikinci tekil şahıs kullanımı tespit edilmemiştir

Cevap olarak gönderilen mesajlarda Türkçenin Özne-Nesne-Yüklem şeklinde bilinen diziminin zaman zaman ihlal edildiği görülmektedir. Aşağıdaki örneklerde cümlenin kimi öğelerinin (çok, hocam) bu anlamda standart dildeki yerlerinde bulunmadığı dikkati çekmektedir:

senin de bayramın mübarek olsun öpüyorum çok

Sizinde bayramınız kutlu olsun hocam

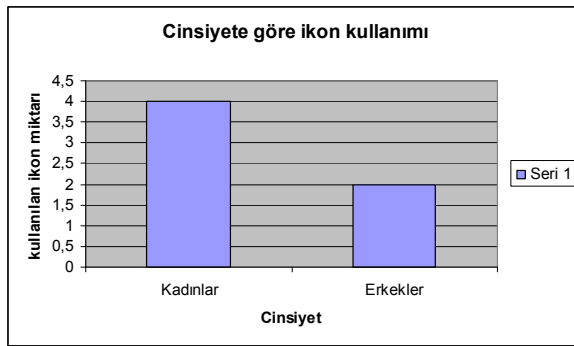
Ayrıca mesajlarda dilbilgisi kurallarına zaman zaman uyulmadığı ve yazım yanlışları yapıldığı gözlenmiştir. Ayrı yazılması gereken “de”, ya da büyük harf kullanımı gibi.

5.1.6.Görsel öge kullanımı (Smiley-Güleyenüz): Araştırmada toplam 181 bayram mesajından 8’inde kullanıcının mesajına ikon eklediği görülmektedir. Her iki cinsiyet grubunda da eklenen ikon gülümseme anlamına gelen :) işaretidir. Keong çalışmasında kimi ikonların sadece erkekler tarafından kimilerinin ise sadece kadınlar tarafından kullanıldığını ancak ☺ *güleyenüz* (ing.smiley) sembolünün ise her iki cinsiyet grubunda ortak olarak kullanılan bir ikon olduğunu ifade etmektedir. (Keong 2012:71) *Güleyenüz* dışında 181 bayram mesajından 2’sinde ise resim kullanıldığı görülmüştür (cami vb). Keong tarafından ortaya

konulan *Gülenyüz*'ün her iki cinsiyet grubunda kullanılan bir ikon olduğu verisi bu araştırmanın bulgularıyla örtüşmektedir.

Kadınların ikon kullanma oranının erkeklere oranla daha yüksek olduğu dikkati çekmektedir. Erkeklerde gönderilen toplam 131 mesajın 3'ünde (% 2.2) ikon kullanılmakta, kadınlarda ise toplam 50 mesajın 5'inde (% 10) ikon kullanıldığı tespit edilmiştir. Kadınlar tarafından eklenen ikonların büyük bir kısmı % 6 kadınların kendi aralarında yapmış oldukları mesajlaşmalara ait iken geri kalan kısım % 4 kadınların erkeklere gönderdikleri mesajlara eklenen *gülenyüz* (smiley) oluşmaktadır.

İkon kullanma oranlarının araştırmada her iki cinsiyette de çok yüksek olmaması bayram mesajlarının ölçünlü/standart yazılı dile yakın bir SMS türü olmasından kaynaklanabilir. Bayram dışında kişilerarası mesajlaşmada bu oranın daha da yüksek olabileceği tahmin edilebilir. Nitekim Malezya'da yapılan bir çalışmada bu oran kadınlarda % 35 erkeklerde % 20 olarak tespit edilmiştir. (Keong ve diğ 2012:71)

Şekil 2:İkon kullanımı

Erkekler ve kadınlarda ikon kullanma oranı ile ilgili bulgular daha önce (Keong 2012) tarafından yapılan çalışmadaki veriler ile örtüşmektedir. Keong görüşmeye dayalı tespitinde erkek kullanıcıların çok nadir olarak sembol kullandıklarını ifade ettiklerini aktarmaktadır. (Keong 2012:71) Bu araştırmanın bulgularında yukarıda ifade edildiği üzere kadınların erkeklere oranla daha yüksek oranda (kadınlar % 10, erkekler % 2) sembol kullandıkları belirlenmişti. Sonuç olarak araştırma bu anlamda daha önceden Keong (2012) tarafından yapılmış olan çalışmanın bulgularını desteklemektedir.

Semboller, özel olarak *gülenyüz* ile ilgili kimi çalışmalarda bu sembolün cümle içerisindeki işlevi üzerine odaklanılmıştır. Amaghlobeli Fransızca kısa mesajlar üzerinde yaptığı çalışmasında *gülenyüzün* bir cümlenin bitip yeni bir cümlenin başladığını gösteren bir noktalama işareti işlevinde kullanıldığını belirtir (Amaghlobeli 2012:353). Araştırmamızda

yer alan *gülenyüzler* Amaghlobeli'nin hipotezi ile örtüşmektedir. Aşağıdaki tabloda veritabanında yer alan ve *gülenyüz* içeren bayram mesajları cinsiyet dağılımına göre verilmiş olup bu sembollerin cümlelerin bittiğini belirten bir noktalama işareti işlevinde olduğu dikkati çekmektedir.

Tablo 3:Gülenyüz kullanımı

Erkek	Kadın
Yeryüzündeki tüm (uyduruk) sınırların kaldırılması insanlığın huzurlu olması dileğiyle mutlu bayramlar. Ad + Soyadı ☺	Cok tskler z. hocam.sağlıklı nice bayramlar dilerim.selamlar:)
Bayramınızı tebrik eder, hayırlı bayramlar dilerim. A Y:)	Bayramınız mübarek olsun:)
Dua denizinde,.....cennet sahilinde buluşmak ümidiyle.....:) ...Hayırlı Bayramlar. H Y/S Üniv.	Kurban bayramınız mubarek olsun:)
	Canım sana da iyi bayramlar:)
	Huzurlu ferah tatlı değerinde bir bayram yaşamanız dileğiyle iyi bayramlar:-) F K

Tabloda görüldüğü üzere gülenyüzlerin çoğunlukla mesajın en sonunda noktalama işareti olarak “nokta” ‘nın bulunması gereken yerde olması itibariyle bu sembollerin noktalama işareti işlevinde kullanılabildiğini düşündürmektedir.

6.Sonuç

Standart dilden farklı bir yapı sergileyen kimi SMS türleri ile karşılaştırıldığında bayram mesajlarının yazılı standart dilin kültürüne bağlı kaldığı, sözcük yapısı ve dilbilgisi açısından standart dilden herhangi bir sapma göstermediği söylenebilir. Bayram mesajlarında kullanılan dilin, günlük kişiler arası iletişimde kullanılan mesaj dilinden farklılaştığı noktalar şu şekilde sıralanabilir:

1-Sözcüksel (lexical) düzeydeki farklılıklar; Belirli klişe sıfat, isim ve fillerin sık kullanılması. “mübarek”, “içten”, “bayram”, “kutlamak” vb. Diğer SMS türlerinde olduğu gibi sözcük içi ve dışı rakam kullanımı gözlenmemekte ancak sınırlı sayıda da olsa bazı mesajlarda (cevap olarak gönderilenler) sözcüklerin kısaltıldığı tespit edilmektedir. Oysa günlük kişiler arası mesajlaşmalarda çok miktarda sözcük kısaltılmaktadır.

2-Sözdizim açısından diğer SMS türlerinden farklılıklar göstermektedir. Veritabanındaki mesajların incelenmesinden bayram mesajlarının belirli standart yapılarının olduğu anlaşılmaktadır. Bayramı niteleyen sıfat, bayram adı ve kutlama ifade eden bir fiille

tamamlanan bir biçim taşımakta, ve bu yüzden standart/yazılı dilin özelliklerini göstermektedir.

Erkeklerin kendi aralarında gerçekleştirmiş oldukları mesajlarda ölçünlü/standart dil kullandıkları görülmektedir. Erkeklerden kadınlara ya da kadınlardan erkeklere yönelik mesajlarda da standart dil yapısının korunduğu gözlenmekte, ancak kadınların kendi aralarında gerçekleştirdikleri mesajlaşmalarda standart dilden az da olsa uzaklaşıldığı dikkat çekmektedir. Kadınlar daha samimi bir dil yapısını tercih etmekte, mesajlarında kısaltmalara, sembollere daha çok yer vermektedir. Her iki cinsiyet grubunda da cevap olarak gönderilen bayram mesajlarının normal bayram mesajlarına oranla standart dilden biraz daha uzaklaşarak konuşma diline daha çok yaklaştığı görülmüştür. Cevap olarak gönderilen mesajlarda özne nesne yüklem sıralamasına zaman zaman uyulmadığı, devrik cümlelerin kullanıldığı tespit edilmiştir.

Diğer mesaj türlerinde çeşit ve oran olarak çok sayıda ikon kullanılmakta ve kullanılan ikonlar cümle yapısına çok iyi entegre olmuş görünmektedir. Bu ikonlar günlük iletişimin bir parçası durumundaki dil dışı birimlerin (jest, mimik, ses tonu vb) yerini tutmaktadır. Ancak bayram mesajlarında tür olarak ve oran olarak ikon kullanımının son derece düşük olduğu tespit edilmiştir.

Gönderilen mesajların birçoğunun kullanıcıların kendi özgün cümleleri olmadığı bir yerlerden, internet vb. alınan şablon kullanımlar olduğu düşünülebilir. Araştırmada yer alan 181 civarında bayram mesajında benzer olanlar bulunmakta ancak bire bir aynı olan mesaj sayısı yok denecek kadar azdır. Kullanıcılar belirli bir dizi şablon arasından birisini tercih etmekte, çoğu zamanda tercih ettiği şablona kendine özgü kimi eklemeler/çıkarmalar yapmaktadır. Dolayısıyla yaygın kanının aksine bayram mesajları birebir taklit metinler değildir.

Veritabanı daha geniş tutularak yapılacak ileri araştırmalar toplulukçu kültür ile bireyci kültür arasında gidip gelen Türkiye toplumunun kültür değişiminin dile yansımaları ile ilgili önemli ipuçları sağlayabilir.

Kaynakça

- Amaghlobeli Natia (2012), Linguistic Features of Typographic Emoticons in SMS Discourse, Theory and Practice in Language Studies, Vol. 2, No. 2, pp. 348-354, February 2012 Finland
- Argunşah Mustafa (2009), Kısa Mesaj Dili (Mesajca) Türkçeyi Bozuyor mu? Türk Ocağı, Yıl:9 Sayı:98, Şubat 2009, Kayseri
- Boyras Şeref (2010), Halkbiliminin Çalışma Kadrosuna Yeni Bir Başlık: Cep Telefonu Mesajları, Uluslar arası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Sayı: 10, Samsun 2010, s. 121-132.
- Can Hümevra (2010), Türkçe Tebrikler:E-Posta Grup Mesajlarına Bir Bakış, 24.Ulusal Dilbilim Kurultayı Bildiri Kitabı, Yay.haz.Çiğdem Sağın-Şimşek, Çiler Hatipoğlu, ODTÜ Basım, Ankara
- Dubois Jean et .(2007), Grand Dictionnaire Linguistique&Sciences du langage, Larousse
- Fidan Bülent (2002), Kısaltmalar Kılavuzu, Om Yayınevi, İstanbul
- Gren Jonathon (2003), Txt means goodbye to 'hello', http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/3125891.stm-5 August,2003 (son erişim tarihi 25.11.2012)
- Grinter&Eldridge (2001), y do tngrs luv 2 txt msg?, Proceedings of the Seventh European Conference on Computer-Supported Cooperative Work ECSCW '01, Bonn, Germany.
- Humphrys John (2007), <http://www.dailymail.co.uk/news/article-483511/1-h8-txt-msgs-How-texting-wrecking-language.html> (son erişim tarihi 21.04.2013)
- Ito Miziko, (2004), Personal Portable Pedestrian:Lessons from Japanese Mobile Phone Use, Paper presented at Mobile Communication and Social Change, the 2004 International Conference on Mobile Communication in Seoul, Korea, October 18-19, 2004 <http://www.itofisher.com/mito/archives/ito.ppp.pdf> (son erişim tarihi 18.10.2012)
- Kağıçbaşı Çiğdem, (2006), Yeni İnsan ve İnsanlar, Sosyal Psikolojiye Giriş, Evrim yay., İstanbul
- Keong Yuen Chee, Saran Kaur Gill, Maisarah Noorezam, Asma'a Abdulrazaq (2012), Gender Differences and Culture in English Short Message Service Language among Malay University Students, 3L: The Southeast Asian Journal of English Language Studies – Vol 18(2): 67 – 74
- Koç Aylin (2010), Alıntı kelimelerde son ses düşmesi, Turkish studies vol 5/4 Fall 2010
- Ling Rich (2005), The socio-linguistics of SMS: An analysis of SMS use by a random sample of Norwegians, pp. 335 - 349 in Mobile communications: Renegotiation of the social sphere, edited by R. Ling and P. Pedersen. London: Springer. (14.10.2010 tarihli http://www.richardling.com/papers/2005_SMS_socio-linguistics.pdf web sitesinden)
- Moreau Marie-Louise, Richelle Marc (1997), L'acquisition du langage, Cinquième édition, Mardaga
- Naveen Kumar (2012), A Linguistic Study of Abbreviations in SMS, Language In India, volume 12 : 6 June 2012, ISSN 1930-2940
- Sabreena A, Abu Sadat N, Subarna S (2010), The use of SMS and language transformation in Bangladesh, Journal of the Department of English, Vols.6 and 7, December
- Ong'onda Nancy Anashia, Matu Peter Maina, Oloo Pamela Anyango (2011), Syntactic Aspects in Text Messaging, World Journal of English Language, Vol. 1 No: 1, April 1-8
- Tagg Caroline (2009), A Corpus Linguistics Study Of Sms Text Messaging, heşis submitted to The University of Birmingham.